

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΕΔΡΑ ΓΕΕΘΑ
ΣΤΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
«ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ»**

**Αναλυτική έκθεση
Οι εξελίξεις στο διεθνή περίγυρο της χώρας
Ιούλιος-Αύγουστος 2015**

Υπεύθυνος Έδρας:
Ηλίας Κουσκουβέλης
Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων
Κοσμήτορας Σχολής Κ.Α.Ε.Τ.

Σεπτέμβριος 2015

Πίνακας περιεχομένων

Αρκτικόλεξα	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. ΤΟΥΡΚΙΑ.....	6
Πολιτικές εξελίξεις και εξωτερική πολιτική	6
1.1. Εσωτερική πολιτική σκηνή	6
1.1.1. Μετεκλογική δυστοκία	6
1.1.1.1. Αδυναμία σύστασης κυβέρνησης συνασπισμού.....	6
1.1.1.2. Σύσταση υπηρεσιακής κυβέρνησης	7
1.1.2. Κουρδικό: κλίμα τρομοκρατίας.....	9
1.1.3. Οικονομία	10
1.1.4. Αλλαγή στην ηγεσία των Τ.Ε.Δ.	12
1.1.5. Γκιουλ: περί «μηδενικών γειτόνων»	13
1.1.6. Πολιτικοί και η στάση τους απέναντι σε κοινωνικά ζητήματα.....	14
1.2. Εξωτερική πολιτική.....	15
1.2.1. Μέση Ανατολή	15
1.2.1.1. Συρία και Ισλαμικό Κράτος	15
1.2.1.2. Ιράν.....	16
1.2.2. Ανατολική Ευρώπη	17
1.2.2.1. Ρωσία	17
1.2.2.2. Ρουμανία	18
1.2.3. Ελλάδα - Κύπρος.....	18
1.2.3.1. Κύπρος.....	18
1.2.3.2. Ελληνική οικονομία	19
1.2.3.3. Μετανάστευση	20
1.2.4. Η.Π.Α.	21
1.2.4.1. Συνεργασία στην αντιμετώπιση της ισλαμικής τρομοκρατίας.....	21
1.2.4.2. Ν.Α.Τ.Ο. – Τουρκία.....	22
1.2.4.3. Απόσυρση των συστοιχιών αεράμυνας «Patriot».....	22
1.2.5. Απω Ανατολή (Κίνα και Ινδονησία)	23
2. ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ	24
2.1. Υεμένη.....	24
2.2. Ιράν	26
2.2.1. Συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα	26
2.2.2. Αντίδραση των αραβικών κρατών του Περσικού Κόλπου	26
2.2.3. Αντίδραση του Ισραήλ	27
2.3. Αίγυπτος	27
2.4. Συρία - Ισλαμικό Κράτος.....	29
3. ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ.....	30

Αρκτικόλεξα

Δ.Κ.	Δημοκρατικό Κόμμα (D.P.)
Δ.Κ.Λ.	Δημοκρατικό Κόμμα του Λαού (H.D.P.)
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Κ.Δ.	Κόμμα Δικαιοσύνης (A.P.)
Κ.Δ.Α.	Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (A.K.P.)
Κ.Ε.	Κόμμα Ευτυχίας (S.P.)
Κ.Ε.Δ.	Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης (M.H.P.)
Κ.Ο.Δ.	Κόμμα του Ορθού Δρόμου (D.Y.P.)
Κ.Φ.Ι.Ε.	Κόμμα Φιλίας, Ισότητας και Ειρήνης (D.E.B.)
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Ι.Σ.	Οργανισμού της Ισλαμικής Συνεργασίας (O.I.C.)
Ρ.Λ.Κ.	Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (C.H.P.)
AFET	Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Ε.Κ.
DHKP-C	Επαναστατικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Κόμμα-Μέτωπο
M.I.T.	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών [Τουρκίας]
N.A.T.O.	Βορειοατλαντική Συμμαχία
P.K.K.	Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν
TANAP	Υπερ-Μικρασιατικός Αγωγός Φυσικού Αερίου» (TANAP)

Συντακτική ομάδα

Αποτελείται από τον κάτοχο της Έδρας Καθηγητή **Ηλία Κουσκουβέλη**, του Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά **Νικόλαο Ραπτόπουλο** και τον Λέκτορα Ιστορίας του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας **Νικόλαο Βασιλειάδη**. Η ευθύνη για το σύνολο του κειμένου ανήκει στον υπεύθυνο της Έδρας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ανά χείρας υπόμνημα στοχεύει στην εξέταση των σημαντικότερων γεγονότων που έλαβαν χώρα στην Τουρκία και τη Μέση Ανατολή κατά την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου 2015.

Στην πρώτη ενότητα εξετάζει, καταρχάς, τις εξελίξεις στην εσωτερική πολιτική σκηνή της Τουρκίας. Η αδυναμία στην οποία έχει περιέλθει το τουρκικό πολιτικό σύστημα βρίσκεται στο επίκεντρο της ανάλυσης, καθώς η απώλεια της αυτοδυναμίας από το Κ.Δ.Α. και η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης συνασπισμού, οδήγησε την ηγεσία του σε ακραίες πολιτικές επιλογές που θέτουν σε κίνδυνο το κοινωνικοπολιτικό σύστημα. Η ισλαμική ηγεσία καλλιέργησε κλίμα αντιπαράθεσης με το κουρδικό στοιχείο, εναντίον του οποίου στράφηκε με αφορμή την δράση των τζιχαντιστών στην περιοχή. Η αλλαγή αυτή πλεύσης δεν είναι άμοιρη πολιτικών υπολογισμών που συνδέονται με τις επερχόμενες επαναληπτικές εκλογές την 1^η Νοεμβρίου. Ζητούμενο δεν είναι μόνο η στοχοποίηση των Κούρδων, αλλά και η προσέλκυση των ψήφων των υπερεθνικιστών. Προσεγγίζεται επίσης το θέμα της σύστασης υπηρεσιακής κυβέρνησης και η πρόσκλησης που απηύθυνε ο Α. Νταβούτογλου σε μέλη της αντιπολίτευσης να συμμετάσχουν σε αυτήν. Ένα άλλο θέμα είναι η σχετική επιβράδυνση που βιώνει η τουρκική οικονομία, το οποίο όμως αντισταθμίζεται εν μέρει από τα μεγάλα έργα που έχουν δρομολογηθεί. Οι κρίσεις στις Τ.Ε.Δ. και ο νέος Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου αποτελεί επίσης ένα θέμα το οποίο μελετάται.

Εν συνεχεία, το υπόμνημα εξετάζει σημαντικά ζητήματα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Ασχολείται ειδικότερα με την μεσανατολική πολιτική της Άγκυρας, με έμφαση στη Συρία και την σύμπραξη με τις Η.Π.Α. προκειμένου να αντιμετωπιστεί στο Ισλαμικό Κράτος. Εξετάζονται επίσης οι σχέσεις με τη Ρωσία

και πτυχές της τουρκικής θρησκευτικής πολιτικής στην Ανατολική Ευρώπη, όπου η Άγκυρα επιχειρεί να ανοικοδομήσει γιγαντιαίων διαστάσεων τεμένη.

Αναφορά γίνεται στις σχέσεις με την Ελλάδα και την Κύπρο, όπου εξετάζονται οι αποκαλύψεις για το «σχέδιο επίλυσης» του Κυπριακού και η αντίληψη της Άγκυρας περί στήριξης της ελληνικής οικονομίας. Γίνεται ακόμη αναφορά στην Ασιατική περιοδεία του Έρντογαν. Η Νέο-Οθωμανική στρατηγική που ακολουθεί η ισλαμική ηγεσία της γείτονος στόχο έχει να εξελιχθεί η Τουρκία σε ηγεμονική δύναμη με κύρος και εξουσία, ανερχόμενη κλίμακα στο διεθνές σύστημα.

Στην δεύτερη ενότητα, εξετάζονται οι σημαντικότερες εξελίξεις στην Μέση Ανατολή, ευαίσθητη περιοχή, ικανή να επηρεάσει άμεσα τις ισορροπίες τόσο εντός του υποσυστήματος όσο και σε επίπεδο διεθνούς συστήματος. Το υπόμνημα αναφέρεται στην κρίση της Υεμένης, όπου οι αντικαθεστωτικοί Σιίτες φαίνεται να υποχωρούν απέναντι στον συνασπισμό που ηγείται η Σαουδική Αραβία, εξέλιξη που ενδέχεται να περιορίσει την επιρροή του Ιράν στα νότια της Αραβικής χερσονήσου.

Εξετάζει επίσης την συμβιβαστική λύση που επήλθε στο πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν προκειμένου να ομαλοποιηθούν οι σχέσεις μεταξύ Τεχεράνης και Δύσης. Τέλος, γίνεται αναφορά στα εγκαίνια της διώρυγας του Ζουέζ στην Αίγυπτο και τις επιπτώσεις της επέκτασης του Ισλαμικού Κράτους στα μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς.

Η μελέτη τόσο της σύγχρονης τουρκικής πραγματικότητας συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση της υψηλής στρατηγικής της Τουρκίας. Οι εξελίξεις εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής που μελετώνται παρακάτω, αποτελούν σημαντικές εκφάνσεις της στρατηγικής αυτής που αξίζει να ληφθούν υπόψη. Η ενασχόληση με τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής έχει στόχο στην καλύτερη αντίληψη της στρατηγικής που ακολουθούν τα κράτη, τα κυρίαρχα υποκείμενα των διεθνών σχέσεων σε αυτήν.

1. ΤΟΥΡΚΙΑ

Πολιτικές εξελίξεις και εξωτερική πολιτική

1.1. Εσωτερική πολιτική σκηνή

Η τουρκική εσωτερική πολιτική σκηνή την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου περιστράφηκε γύρω από το αδιέξοδο στο οποίο περιήλθε το πολιτικό σύστημα μετά από τα αποτελέσματα των κοινοβουλευτικών εκλογών της 7^{ης} Ιουνίου 2015 και την αναζωπύρωση του Κουρδικού ζητήματος.

1.1.1. Μετεκλογική δυστοκία

1.1.1.1. Αδυναμία σύστασης κυβέρνησης συνασπισμού

Η τετρακομματική εθνοσυνέλευση που προέκυψε από τις εκλογές της 7^{ης} Ιουνίου, αντιμετώπισε σημαντικές δυσκολίες στην ανάδειξη νέας κυβέρνησης. Πέραν των ιδιαιτεροτήτων που συνδέονται με τον ιδεολογικό τους προσανατολισμό, την αντιπαλότητα μεταξύ των ηγετών τους και το προεκλογικό κλίμα πόλωσης, τα κόμματα της νέας εθνοσυνέλευσης κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν κι έναν ισχυρό Πρόεδρο με ηγεμονικές διαθέσεις.

Με το Κ.Δ.Α. να κατέχει 258 έδρες και να απέχει από τον απαραίτητο αριθμό των 276 εδρών, που θα του εξασφάλιζε την αυτοδυναμία, εγκαινιάστηκαν οι διερευνητικές προσπάθειες σύστασης κυβέρνησης συνασπισμού. Μολονότι οι πρόεδροι των κομμάτων είχαν αρνηθεί το ενδεχόμενο κυβερνητικής συνεργασίας με άλλο κόμμα, στις πρώτες μετεκλογικές τους δηλώσεις, σχεδόν όλοι τους δέχτηκαν να συνομιλήσουν με το πρώτο κόμμα. Ο επικεφαλής του Κ.Δ.Α., Αχμέτ Νταβούτογλου, αφού διεξήγαγε προκαταρκτικές συζητήσεις, έλαβε την διερευνητική εντολή 45 ημερών (η οποία έληξε στις 23 Αυγούστου) από τον Πρόεδρο Έρντογαν στις 9 Ιουλίου για να συναντήσει όλους τους ηγέτες. Στη συνάντηση που είχε με τον ηγέτη του Ρ.Λ.Κ., Κ. Κιλιτοντάρογλου, τα δύο μέρη

αποφάσισαν να ξεκινήσουν τις συνομιλίες για τη σύσταση κυβερνητικού συνασπισμού. Οι πολυήμερες συζητήσεις απέβησαν άκαρπες με αποτέλεσμα ο Αχμέτ Νταβούτογλου να προσανατολιστεί προς το Κ.Ε.Δ. του Ντ. Μπακσελί. Στη συνάντηση του Νταβούτογλου με τον αρχηγό των υπερεθνικιστών, ο τελευταίος έθεσε 4 όρους για την κυβερνητική συνεργασία στην αρχή των συνομιλιών, γεγονός που κατέστησε ανέφικτη την συνεργασία. Οι όροι αυτοί ήταν οι εξής:

- αλλαγή των πρώτων 4 άρθρων του Συντάγματος,
- ανακοίνωση του τερματισμού της διαδικασίας επίλυσης του Κουρδικού ζητήματος,
- επανέναρξη των ερευνών περί τα σκάνδαλα διαφθοράς, και
- περιορισμός της δράσης του Πρόεδρου Ρετζέπ Ταγίπ Έρντογαν στα όρια των καθηκόντων του.

Δεδομένης της αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης συνασπισμού με το Ρ.Λ.Κ. και το Κ.Ε.Δ., ο Νταβούτογλου επέστρεψε την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στον Πρόεδρο Έρντογαν στις 18 Αυγούστου. Ο Πρόεδρος, ωστόσο, θεώρησε πως, βάσει των δηλώσεων και τοποθετήσεων που είχαν ήδη γίνει, ήταν αδύνατο να σχηματιστεί κυβέρνηση και έκρινε πως δεν ήταν απαραίτητο να δώσει την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στο δεύτερο και τρίτο κόμμα. Αποτέλεσμα αυτής της επιλογής ήταν να λήξει η προβλεπόμενη προθεσμία 45 ημερών δίχως αποτέλεσμα. Βάσει της εξουσίας που του δίνει το Σύνταγμα, ο Πρόεδρος Έρντογαν αποφάσισε να κηρύξει επαναληπτικές εκλογές, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν την 1^η Νοεμβρίου.

1.1.1.2. Σύσταση υπηρεσιακής κυβέρνησης

Ως απόρροια των ως άνω κατάστασης και κατόπιν της προκήρυξης επαναληπτικών εκλογών από τον Πρόεδρο, ο Πρωθυπουργός Νταβούτογλου ανακοίνωσε τον σχηματισμό υπηρεσιακής κυβέρνησης (Σαμπάχ, 28/8). Στο νέο Υπουργικό

Συμβούλιο παρέμειναν 13 υπουργοί, ενώ συμμετέχουν 11 νέοι. Επιπλέον, άλλαξαν οι 2 από τους 4 αντιπροέδρους της κυβέρνησης.

Στην κυβέρνηση συμμετείχε για πρώτη φορά το φιλοκουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα των Λαών – ίσως για να μην καταγγελθεί ως αντισυστημικό – μέλη του οποίου ανέλαβαν το υπουργείο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων (Αλί Χαϊντάρ Κοντζά) και Ανάπτυξης (Μιουσλιούμ Ντογάν). Ωστόσο, λόγω των καρτοφυλακίων που έχουν λάβει δεν προβλέπεται να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας.

Στην υπηρεσιακή κυβέρνηση δέχθηκε να συμμετέχει και ο Τουγρούλ Τουρκές, γιος του θανάτι ηγέτη της τουρκικής άκρας δεξιάς, Αλπαρσλάν Τουρκές, και μέλος του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης, αναλαμβάνοντας καθήκοντα αντιπροέδρου. Ο Αχμέτ Νταβούτογλου είχε προσκαλέσει και άλλα μέλη του Κ.Ε.Δ., τα οποία, ωστόσο, αρνήθηκαν να δεχτούν την πρόσκληση υπουργοποίησής τους μετά την αρνητική γνώμη του κόμματός τους. Το σύνολο των προσκληθέντων από το Ρ.Λ.Κ. να συμμετέχουν στην υπηρεσιακή κυβέρνηση, αρνήθηκε να συμμετάσχει στην κυβέρνηση συνασπισμού. Τέλος, ο Λεβέντ Τούζελ από το φιλοκουρδικό Δ.Κ.Λ. αρνήθηκε επίσης την πρόσκληση που του απηύθυνε ο Νταβούτογλου.

Νέος υπουργός Εξωτερικών διορίστηκε ο Φεριντούν Σινιρλίογλου, διπλωμάτης καριέρας, ενώ υπουργός Εθνικής Αμύνης παρέμεινε ο Βετζντί Γκιονούλ.

Η επιλογή του Νταβούτογλου να προσκαλέσει πρόσωπα από την αντιπολίτευση να μετέχουν στην υπηρεσιακή κυβέρνηση πιθανότατα συνδέεται με την προσπάθειά του να μοιραστεί το πολιτικό κόστος με την αντιπολίτευση για ό,τι αρνητικό μπορεί να λάβει χώρα στους επόμενους δύο μήνες που ακολουθούν.

1.1.2. Κουρδικό: κλίμα τρομοκρατίας

Το αναπάντεχα υψηλό ποσοστό του φιλοκουρδικού κόμματος στις εκλογές της 7^{ης} Ιουνίου και η απώλεια που προκάλεσε στο κυβερνών Κ.Δ.Α., στερώντας του πολύτιμες έδρες για την σύσταση κυβέρνησης, έθεσαν στο στόχαστρο τόσο το Δ.Κ.Λ. όσο και την κοινωνική βάση που αυτό εκπροσωπεί.

Η αρνητική αντιμετώπιση του φιλοκουρδικού κόμματος στην πολιτική σκηνή μεταφέρθηκε σύντομα και στην καθημερινότητα, αυξάνοντας τις επιθέσεις εναντίον (φιλο)κουρδικών στόχων στο σύνολο της επικράτειας, με έμφαση την Ν.Α. Μικρά Ασία – επιθέσεις οι οποίες είχαν ξεκινήσει να εκδηλώνονται στα μέσα της προεκλογικής περιόδου. Αποκορύφωμα των κατά πολλούς προβοκατόρικων αυτών ενεργειών ήταν η τυφλή βομβιστική επίθεση με στόχο την εκδήλωση για την ανακατασκευή του Κόμπανι, την οποία διοργάνωνε η σοσιαλιστική νεολαία στο Σούρους της Έδεσσας (Ş/Urfa) (20/7). Ο απολογισμός της επίθεσης αυτοκτονίας, η οποία αποδόθηκε σε άτομο που είχε σχέσεις με το Ισλαμικό Κράτος, ήταν 34 νεκροί και πάνω από 100 τραυματίες. Η επίθεση αυτή αποτέλεσε το έναυσμα για τη δολοφονία 2 αστυνομικών, επίθεση που αποδόθηκε περισσότερο στο Κουρδικό Απελευθερωτικό Κίνημα (P.K.K.) παρά στο Ισλαμικό Κράτος. Άμεση απόρροια της εξέλιξης αυτής ήταν οι εμπνευστές του «δημοκρατικού ανοίγματος» προς τους Κούρδους, ο νυν Πρόεδρος Έρντογαν και ο πρώην υπουργός Μπεσίρ Αταλαϊ, να ανακοινώσουν ότι η διαδικασία ειρήνευσης έχει παγώσει. Στην πραγματικότητα είχε ξεκινήσει ένας αγώνας εναντίον των Κούρδων και των ακρο-αριστερών στο οποίο προστέθηκε επιδεικτικά και το Ι.Κ.

Το κλίμα αυτό σύγκρουσης και τρομοκρατίας στην εσωτερική πολιτική σκηνή της Τουρκίας συνεχίστηκε και τον Αύγουστο. Η βομβιστική επίθεση κατά του αμερικανικού προξενείου στην Κωνσταντινούπολη, το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου, που είχε 9 θύματα, έφερε στις μνήμες τις επιθέσεις που δέχτηκαν αμερικανικοί στόχοι στη χώρα αυτή το 2003 και το 2008. Την επίθεση ανέλαβε το Επαναστατικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Κόμμα-Μέτωπο (Reuters, 10/8).

Το κλίμα επιδεινώθηκε έτι περαιτέρω στην Τουρκία, όταν, στα μέσα Αυγούστου, ανακηρύχθηκαν 13 αυτόνομες κουρδικές περιοχές στην ΝΑ Μικρά Ασία (Τζουμκουριέτ, 16 και 18/8). Η αντίδραση της κρατικής μηχανής ήταν άμεση, ανακηρύσσοντας τις περιοχές αυτές σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και κινητοποιώντας τις δυνάμεις ασφαλείας προκειμένου να κατασταλούν οι «εξεγέρσεις».

Η στροφή του Προέδρου εναντίον των «Κούρδων», η οποία τερμάτισε την «ειρηνευτική διαδικασία» που είχε ξεκινήσει πριν λίγα χρόνια, συνδέεται κατά πάσα πιθανότητα με τους υπολογισμούς της ισλαμικής ηγεσίας για τις επερχόμενες επαναληπτικές εκλογές. Έχοντας αντιληφθεί πως η πολιτική που ακολούθησαν απέναντι στην κουρδική μειονότητα όχι μόνο δεν τους απέδωσε τα αναμενόμενα οφέλη στην τελευταία εκλογική αναμέτρηση, αλλά συνέβαλε στην απώλεια των εθνικιστικών ψήφων, ο Έρντογαν αποφάσισε να αλλάξει πορεία επιλέγοντας την σύγκρουση. Με τον τρόπο αυτό θεωρεί ότι θα μπορέσει να καλλιεργήσει τα εθνικιστικά πάθη και να προσελκύσει εκ νέου τις ψήφους των υπερεθνικιστών του Κ.Ε.Δ. Υπενθυμίζεται ότι στις εκλογές του 2011 το Κ.Δ.Α. είχε κάνει ένα σημαντικό άνοιγμα προς τους Γκρίζους Λύκους, κίνηση που το είχε ενισχύσει σημαντικά, αν κρίνει κανείς από τα εκλογικά αποτελέσματα. Ταυτοχρόνως και με δεδομένο ότι αρκετοί ψηφοφόροι επέλεξαν το φιλοκουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα των Λαών για να εμποδίσουν την αυτοδυναμία του Κ.Δ.Α., θεωρεί πως η ανασφάλεια θα οδηγήσει τουρκικής καταγωγής ψηφοφόρους να φύγουν από το Δ.Κ.Λ. και να αναπροσανατολιστούν σε μία επιλογή ασφάλειας και σταθερότητας για την χώρα, που φέρεται να προσφέρει το ΚΔΑ.

1.1.3. Οικονομία

Οι προβλέψεις των διεθνών θεσμών για την τουρκική οικονομία ήταν αρνητικές την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου. Στις αρχές Ιουλίου η Παγκόσμια Τράπεζα αναθεώρησε τις προβλέψεις της για την ανάπτυξη της τουρκικής οικονομίας το 2015. Σύμφωνα με την αναθεωρημένη εκδοχή, η ανάπτυξη της τουρκικής

οικονομίας θα είναι το ήμισυ των αρχικών εκτιμήσεων της Τράπεζας, λόγω της κυβερνητικής αστάθειας που προέκυψε μετά τα αποτελέσματα των εκλογών του Ιουνίου και θα κυμανθεί γύρω στο 3 % (Παγκόσμια Τράπεζα, 1/7).

Ο κίνδυνος πιστοληπτικής υποβάθμισης της τουρκικής οικονομίας παρέμεινε επίσης υψηλός. Μολονότι τον Αύγουστο ο οίκος Moody's διατήρησε τον βαθμό της Τουρκίας στο ίδιο επίπεδο, είναι κοινώς αποδεκτό ότι παραμένει ο κίνδυνος υποβάθμισης στις επερχόμενες αξιολογήσεις των διεθνών οίκων που θα πραγματοποιηθούν έως τα τέλη του έτους (Today's Zaman, 9/8). Το κλίμα αβεβαιότητας στην τουρκική αγορά επιβαρύνθηκε και με τα τρομοκρατικά χτυπήματα, αλλά και την ανταπάντηση της Άγκυρας σε Κουρδικούς στόχους πέραν των συνόρων της.

Μεγάλα Έργα

Την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις στο θέμα των μεγάλων αναπτυξιακών έργων, τα οποία εκτιμάται ότι θα δώσουν επιπλέον ώθηση στην τουρκική οικονομία.

Ένα σημαντικό έργο είναι εκείνο του 3^{ου} αεροδρομίου της Κωνσταντινούπολης, το οποίο είχε παγώσει προσωρινά λόγω του κλίματος αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε μετά τα εκλογικά αποτελέσματα. Στις αρχές Ιουλίου εγκαινιάστηκαν τελικά τα έργα κατασκευής του (4/7, Daily Sabah).

Την ίδια περίοδο τέθηκε σε λειτουργία το «Άσια Πόρτ», ειδικό λιμάνι για φορτοεκφόρτωση κοντέινερ. Το λιμάνι που βρίσκεται στην περιοχή Αλίαγα της Σμύρνης και είναι χωρητικότητας 2,5 εκατομμυρίων κοντέινερ ετησίως (TRT, 9/7).

Αμφότερα τα έργα ενισχύουν την επιχειρηματικότητα και αυξάνουν τα έσοδα του κράτους, καθιστώντας την τουρκική οικονομία πιο ισχυρή.

Ενέργεια

Στο πλαίσιο αντιπαράθεσης μεταξύ του τουρκικού κράτους και του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος (Ρ.Κ.Κ.), που αναζωπυρώθηκε μετά τις αιματηρές επιθέσεις στο Σούρους και το τέλος της ειρηνευτικής διαδικασίας, το Ρ.Κ.Κ. φέρεται να έπληξε τουρκικά συμφέροντα εκτός Τουρκίας. Συγκεκριμένα το Ρ.Κ.Κ. φέρεται να επιτέθηκε στον αγωγό φυσικού αερίου Μπακού-Τιφλίδα-Ερζερούμ, μέσω του οποίου μεταφέρεται φυσικό αέριο από το Αζερμπαϊτζάν (Σαχ Ντενίζ). Ο αγωγός επλήγη κοντά στα σύνορα Γεωργίας-Τουρκίας (Reuters, 4/8)

1.1.4. Αλλαγή στην ηγεσία των Τ.Ε.Δ.

Το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο της Τουρκίας σε συνέλευσή του που πραγματοποιήθηκε στις αρχές Αυγούστου αποφάσισε την προαγωγή του στρατηγού Χουλουσί Ακάρ (Καισάρεια, 1952) στην θέση του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων της γείτονος. Ο Ακάρ αναλαμβάνει την σκυτάλη στην αρχηγεία από τον Νειζνιέτ Οζέλ, ο οποίος αποστρατεύθηκε, ενώ στην θέση του (Αρχηγός Στρατού Ξηράς) έρχεται ο Σαλίχ Ζεκί Τσολάκ (Μιλλιέτ, 3/8). Λόγω ορίου ηλικίας ο Ακάρ θα παραμείνει, εκτός απροόπτου, στη θέση αυτή έως το 2019. Αυτό σημαίνει ότι ο Τσολάκ δεν θα έχει την ευκαιρία να προαχθεί σε αρχηγό (οι αρχηγοί των όπλων έχουν διετή θητεία). Εξάλλου την αρχηγεία της Αεροπορίας ανέλαβε ο Αντιπύραρχος Αμπιντίν Ουνάλ, ενώ στο Ναυτικό Αρχηγός παρέμεινε για ένα ακόμη έτος ο Ναύαρχος Μπιουλέντ Μποστάνογλου. Η παράταση της θητείας του σχετίζεται με το «κενό» που έχει δημιουργηθεί στην ιεραρχία του ναυτικού λόγω των υποθέσεων «βαριοπούλα», «Εργκένεκον» κ.λπ. Τέλος, στη θέση του Αρχηγού της Χωροφυλακής προήχθη ο Στρατηγός Γκαλίπ Μεντί.

Σύμφωνα με τουρκικά δημοσιεύματα ο Χουλουσί Ακάρ δεν έχει αποφοιτήσει από στρατιωτικό λύκειο, όπως είθισται. Αντ' αυτού είναι απόφοιτος του γενικού λυκείου της Καισάρειας (Bugün, 5/8). Τυχαίνει μάλιστα να αποφοίτησε από το ίδιο Λύκειο με εκείνο του πρώην Προέδρου Αμπντουλάχ Γκιούλ, ο οποίος είναι πρεσβύτερος του κατά μερικά χρόνια. Έτσι, μετά το 1980, θα είναι ο 4^{ος} κατά

σειρά Αρχηγός Γενικού Επιτελείου που κατέλαβε αυτή τη θέση δίχως να είναι απόφοιτος στρατιωτικού λυκείου. Ο Ακάρ θεωρείται ένας εργατικός, πειθαρχημένος και κυρίως αποτελεσματικός στρατηγός.

Έχει σπουδάσει στην τουρκική και αμερικανική σχολή πολέμου, έχει διδάξει στην στρατιωτική ακαδημία, έχει διδακτορικό τίτλο από το Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου (επιβλέπων Καθηγητής Zafer Toprak) με θέμα το Αρμενικό στο πλαίσιο της «Επιτροπής Harbord» που εστάλη στην Μικρά Ασία (1/8/19) από τον Αμερικανό Πρόεδρο Γούντροου Ουίλσον (έκθεση που στηρίζει τις τουρκικές θέσεις για γενοκτονία των Τούρκων από τους Αρμένιους). Επιπλέον ο Ακάρ εργάστηκε στην ΝΑΤΟϊκή βάση στην Νεάπολη της Ιταλίας και στο πλαίσιο της πολυεθνικής δύναμης στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, κ.λπ.

Μολονότι το 2006 δεν προήχθη στην επόμενη βαθμίδα, από την παραίτηση του Στρατηγού Ισίκ Κοσάνερ (και των υπόλοιπων αρχηγών όπλων) το 2011 και μετά η κατάσταση αντιστράφηκε. Το 2013 προήχθη σε Αρχηγό Στρατού Ξηράς παρά τους 3 Στρατηγούς που προηγούνταν. Τουρκικά δημοσιεύματα αναφέρουν ότι στην εξέλιξή του μετά το 2011 σημαντικό ρόλο έπαιξαν ο Έρντογαν και ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων Στρατηγός Νεϊζνιέτ Οζέλ (Χουριέτ-Κελεμπέκ, 13/8). Στα σκάνδαλα της «βαριοπούλας», «Εργκένεκον», κ.λπ., επέλεξε να μην βγει στο προσκήνιο. Ωστόσο, στην υπόθεση «βαριοπούλα» οι φυλακισμένοι στρατιωτικοί ήταν υπό την ευθύνη του και ο Ταγματάρχης Αχμέτ Έρντογαν, ο οποίος συνέταξε την κρίσιμη πραγματογνωμοσύνη για τους φυλακισμένους στρατιωτικούς, ήταν υφιστάμενός του στο 3^ο Σώμα Στρατού... Θεωρείται «άτεγκτος» σε θέματα τρομοκρατίας.

1.1.5. Γκιουλ: περί «μηδενικών γειτόνων»

Απρόσμενες «τριβές» στις τάξεις της ισλαμικής ηγεσίας της Τουρκίας ήρθαν στο φως της δημοσιότητας στις αρχές Ιουλίου. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του τουρκικού Τύπου, ο πρώην Πρόεδρος Αμπντουλάχ Γκιούλ φέρεται να κατέκρινε

τον πρωθυπουργό Αχμέτ Νταβούτογλου ότι η πολιτική «μηδενικών προβλημάτων με τους γείτονες» μετατράπηκε σε θεωρία «μηδενικών γειτόνων».¹ Τα δημοσιεύματα θέλουν τον Γκιουλ να τονίζει ακόμη τη σημασία αναθεώρησης της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στον Αραβικό κόσμο, τις χώρες του Περσικού Κόλπου και τον Εύξεινο Πόντο (Today's Zaman, 12/7).

1.1.6. Πολιτικοί και η στάση τους απέναντι σε κοινωνικά ζητήματα

Την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου σημαίνοντα πολιτικά πρόσωπα προέβησαν σε δημόσιες δηλώσεις και τοποθετήσεις σε πολιτικοκοινωνικά θέματα, οι οποίες χωρούν πολλές ερμηνείες.

Η πρώτη δήλωση είναι αυτή του Αντιπροέδρου της κυβέρνησης, Μπουλέντ Αρίντς, ο οποίος κατά τη διάρκεια ομιλίας του από το βήμα της Εθνοσυνέλευσης, ζήτησε από γυναίκα βουλευτή να σωπάσει. Ενοχλημένος από την αντίδραση και την διακοπή, της ζήτησε συγκεκριμένα «*να σωπάσει ως γυναίκα που είναι*» (Today's Zaman, 29/7). Ο εν λόγω πολιτικός άνδρας είχε προβεί σε παρόμοιο ολίσθημα ένα χρόνο πριν (Ιούλιος 2014), όταν είχε κάνει την εξής παραίτηση στις γυναίκες: «*να είναι εγκρατείς και να μην γελούν δημόσια*!». Οι δηλώσεις του, που παραπέμπουν σε άλλες εποχές, ξεσήκωσαν θύελλα αντιδράσεων από φεμινιστικές οργανώσεις.

Η δεύτερη είναι εκείνη του Υπουργού Ενέργειας, Τανέρ Γιλντίζ, ο οποίος, σε μια περίοδο έντονης αντιπαράθεσης, λόγω του Ισλαμικού Κράτους και του Κουρδικού ζητήματος, απαντώντας σε ερώτηση σχετική με την θητεία των γιών του, αφού διέψευσε τις φήμες περί «εξαγοράς της θητείας» τους, δήλωσε δημόσια τα εξής: «*Στόχος μου είναι, αν μ' αξιώσει ο Αλλάχ, να γίνω μάρτυρας [του Ισλάμ]*!» (Ραντικάλ, 19/8). Η δήλωσή του έτυχε ποικίλων ερμηνειών και κατηγορήθηκε ότι ενισχύει το κλίμα έντασης στην τουρκική κοινωνία.

---

¹ Βλ. την εκτίμηση, πριν από τρία χρόνια, Ilias Kouskouvelis, The Problem with Turkey's "Zero Problems", *Middle East Quarterly*, Winter 2013, pp. 47-56, <http://www.meforum.org/3455/turkey-zero-problems>

1.2. Εξωτερική πολιτική

1.2.1. Μέση Ανατολή

1.2.1.1. Συρία και Ισλαμικό Κράτος

Ο ρόλος της Τουρκίας στην πορεία δημιουργίας του Ισλαμικού Κράτους, οι οικονομικές της συναλλαγές με αυτό,² καθώς και οι μεσοπρόθεσμες επιδιώξεις στον ή από τυχόν διαμελισμό της Συρίας³ είναι γνωστά. Ωστόσο, ενόπιον των εξελίξεων στην εσωτερική πολιτική σκηνή, με τις τρομοκρατικές επιθέσεις να πολλαπλασιάζονται (βλέπε παραπάνω), τους κινδύνους για την ίδια,⁴ αλλά και τις πιέσεις από το εξωτερικό για αυστηρότερα μέτρα κατά του Ι.Κ. να αυξάνονται, η Άγκυρα κινητοποιήθηκε προκειμένου να λάβει πιο «αποτελεσματικά» μέτρα εναντίων των τζιχαντιστών. Η συνεννόηση με τις Η.Π.Α. στο θέμα αυτό για την δημιουργία μιας ασφαλούς ζώνης (βλέπε παρακάτω) ήταν καθοριστική.

Για την επιτυχή ολοκλήρωση των σχεδίων αυτών η Άγκυρα, όχι μόνο συγκέντρωσε στρατιωτικές δυνάμεις στην τουρκο-συριακή μεθόριο, αλλά έπληξε στόχους του Ισλαμικού Κράτους εντός συριακής επικράτειας με μαχητικά (F-16) (Hurriyet, 27/7). Οι αεροπορικές επιθέσεις βέβαια δεν περιορίστηκαν στους στόχους των Τζιχαντιστών, αλλά επεκτάθηκαν και επικεντρώθηκαν στις βάσεις του Κουρδικού Απελευθερωτικού Κινήματος (P.K.K.) στο Βόρειο Ιράκ, γεγονός που προκάλεσε την διεθνή αντίδραση. Ακόμη και ο Αραβικός Σύνδεσμος (πλην του Κατάρ) καταδίκασε την επίθεση της Τουρκίας στο Βόρειο Ιράκ (Today's Zaman, 5/8). Επιπλέον, την ίδια περίπου περίοδο, σύμφωνα με τουρκικά δημοσιεύματα,

---

² Για περισσότερα, βλ. <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/26/isis-syria-turkey-us> και <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/198750#.VdyfMyXtmko>.

³ Βλ. την ενδιαφέρουσα ανάλυση στο περιοδικό Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2015-08-11/new-great-game>.

⁴ Βλ. σχετική ανάλυση <https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2015-08-05/rojavas-witness> και <https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2015-07-29/erdogans-war>

συνελήφθη ο υπεύθυνος Τουρκίας του Ισλαμικού Κράτους, Χαλίς Μπαγιαντζούκ (Αμπού Χανζάλα) (Hürriyet Daily, 24/7).

Ως αντίποινα στην αμερικανο-τουρκική στρατιωτική συνεργασία κατά του Ισλαμικού Κράτους, το τελευταίο απείλησε μέσω βιντεοσκοπημένου μηνύματος την Τουρκία και τον Έρντογαν στα μέσα Αυγούστου. Συγκεκριμένα κάλεσε τον Τουρκικό λαό να εξεγερθεί και να ανατρέψει τον Έρντογαν και να καταλάβει την Κωνσταντινούπολη (Independent, 18/8). Λίγες μέρες αργότερα αποκαλύφθηκε ότι ο «Αμπού Άμαρ», που απείλησε τον Ρ. Τ. Έρντογαν, είναι ο Φατίχ Ατζίπαγιαμ, τούρκος πολίτης, κάτοικος Προύσης, ο οποίος εγκατέλειψε πριν ένα περίπου χρόνο την χώρα με την οικογένειά του για να ενταχθεί στις τάξεις του Ι.Κ. Η αστυνομία τον είχε συλλάβει πριν 3 χρόνια, αλλά αφέθηκε ελεύθερος λόγω ανεπαρκών στοιχείων... (Vatan, 20/8).

1.2.1.2. Ιράν

Η είδηση της συμφωνίας για τα πυρηνικά του Ιράν, δεν θα μπορούσε να αφήσει την τουρκική πολιτική ηγεσία αδιάφορη, καθώς η χώρα θα έχει οφέλη τόσο από την άρση των οικονομικών κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στο Ιράν, όσο και την βελτίωση των πολιτικών σχέσεων μεταξύ Τεχεράνης και Δύσης. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινήθηκαν και οι δηλώσεις του Τούρκου υπουργού Οικονομικών, Mehmet Şimşek, ο οποίος προέβλεψε ότι η συμφωνία θα δώσει ώθηση στην ανάπτυξη του διμερούς εμπορίου (Daily Sabah, 14/7). Υπάρχουν εκτιμήσεις ωστόσο στην Τουρκία σύμφωνα με τις οποίες η συμφωνία για τα πυρηνικά μπορεί να λειτουργήσει αντίθετα προς τα συμφέροντα της Τουρκίας να διακομισθεί το ιρανικό αέριο μέσω αυτής στη Δύση.⁵

Ενδεχομένως, η συμφωνία να έγινε δεκτή θετικά από την Άγκυρα και για έναν ακόμη λόγο. Όπως κατά το παρελθόν η ιρανική πυραυλική απειλή αποτέλεσε τη

---

⁵<http://www.hurriyetdailynews.com/iranian-gas-may-not-flow-through-turkey.aspx?pageID=449&nID=87332&NewsCatID=396>

δικαιολογία για την ανάπτυξη εκ μέρους της Τουρκίας πυραυλικών συστημάτων, έτσι τώρα η εν λόγω συμφωνία, και η εξ αυτής έμμεση «νομιμοποίηση» του προγράμματος του Ιράν, μπορεί μελλοντικά να αποτελέσει βάση της επιχειρηματολογίας για παρόμοια κίνηση της Τουρκίας, η οποία, ως γνωστόν, ετοιμάζεται να κατασκευάσει εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από πυρηνική.

1.2.2. Ανατολική Ευρώπη

1.2.2.1. Ρωσία

Συρία και Ισλαμικό Κράτος

Η κατάσταση στη Συρία και το θέμα της αντιμετώπισης του Ισλαμικού Κράτους αποτέλεσαν αντικείμενο συζήτησης μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας αμέσως μετά την σύγκλιση της Νατοϊκής συνόδου, την οποία προκάλεσε η Άγκυρα. Σύμφωνα με διεθνή δημοσιεύματα ο ρώσος Πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν είχε τηλεφωνική συνομιλία με τον τούρκο ομόλογό του Έρντογαν, κατά τη διάρκεια της οποίας συζητήθηκαν οι εξελίξεις στη Συρία (27/7).

Λίγες μέρες αργότερα, η αγγλόφωνη ρωσική εφημερίδα *Moscow Times* ανέφερε ότι ο ρώσος Πρόεδρος είχε «απειλήσει» τον τούρκο πρέσβη στη Μόσχα ότι «αν ο δικτάτορας (sic) Έρντογαν δεν σταματήσει να συνεργάζεται με το Ισλαμικό Κράτος, θα μετατρέψει τη Συρία σε Στάλινγκραντ» (3/8). Η εν λόγω είδηση διαψεύστηκε λίγο μετά από το Κρεμλίνο και οι σχετικές αναρτήσεις αφαιρέθηκαν από τις αντικυβερνητικές τουρκικές ημερήσιες, όπως η *Cumhuriyet*.

Επιπλέον, η Ρωσία, λίγες μέρες αργότερα, φέρεται να πρότεινε στην Τουρκία δράση από κοινού προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος του Ισλαμικού Κράτους στην Συρία και το Ιράκ. Η απάντηση της Άγκυρας στην πρόταση της Μόσχας ήταν η εξής: «συμμετέχουμε στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας και δεν έχουμε ξεχωριστά σχέδια» (Milliyet, 7/8). Με τον τρόπο αυτό η Άγκυρα

απέκλεισε κάθε ενδεχόμενο συνεργασίας με τη Μόσχα στο θέμα των Τζικαντιστών στην Συρία.

1.2.2.2. Ρουμανία

Το σχέδιο της Τουρκίας να χρηματοδοτήσει τέμενος μεγάλης κωρητικότητας στο Βουκουρέστι, ως μέρος ευρύτερου σχεδίου κατασκευής τεμενών σε μεγάλες δυτικές πόλεις, όπως εκείνο τα έργα του οποίου εγκαινιάστηκαν τον Μάιο στα Τίρανα, προκάλεσε την αντίδραση των ρουμάνων πολιτών (EU Observer, 21/7· Hurriyet Daily News, 22/7). Η ρουμανική κυβέρνηση έχει παραχωρήσει έκταση 11,000 τετρ. μέτρων στην Μουσουλμανική Κοινότητα της Ρουμανίας γι' αυτό το σκοπό. Δημοσιεύματα αναφέρουν ότι η συζητήσεις διεξήχθησαν μεταξύ της τουρκικής και της ρουμανικής κυβέρνησης και ότι η μουσουλμανική κοινότητα της χώρας δεν μετείχε σε αυτές. Επιπλέον, αναφέρθηκε ότι το προτεινόμενο τέμενος ξεπερνά κατά πολύ τις ανάγκες των πιστών και ότι η ρουμανική κυβέρνηση ζήτησε ως αντάλλαγμα άδεια για κατασκευή εκκλησίας στην Κωνσταντινούπολη (EU Observer, 21/7).

1.2.3. Ελλάδα - Κύπρος

1.2.3.1. Κύπρος

Σε συνέντευξη που παραχώρησε ο τουρκοκύπριος ηγέτης Μουσταφά Ακιντζί σε τούρκους και ξένους ανταποκριτές στην κατεχόμενη Λευκωσία αναφέρθηκε στις μυστικές διαπραγματεύσεις που διεξάγονται μεταξύ των δύο κοινοτήτων του νησιού. Σύμφωνα με πληροφορίες που έδωσε ο Ακιντζί, έχει διανυθεί σημαντική πρόοδος σε πολλά θέματα. Η ονομασία του νέου μορφώματος που δρομολογείται, σύμφωνα με τον Ακιντζί, είναι η «*Ηνωμένη Κυπριακή Ομοσπονδία*». Ωστόσο, ο τουρκοκύπριος ηγέτης δήλωσε ότι οι διαπραγματεύσεις στο ζήτημα των εγγυητριών δυνάμεων και στο περιουσιακό είναι σε πολύ αρχικό στάδιο και διέψευσε ότι συζητήθηκαν ανταλλαγές εδαφών, κ.λπ. (Hurriyet, 23/7).

Ο τουρκοκύπριος ηγέτης έδωσε στοιχεία αναφορικά με την πρόοδο των μυστικών συνομιλιών, τα οποία φέρουν αρκετές ομοιότητες με το απορριφθέν σχέδιο Ανάν. Ακόμη και η ονομασία του νέου μορφώματος θυμίζει εκείνο του προηγούμενου σχεδίου. Η δημοσιοποίηση απόρρητων λεπτομερειών γύρω από το υπό συζήτηση σχέδιο ειρήνευσης, κατά πάσα πιθανότητα, γίνεται για λόγους επικοινωνιακής σκοπιμότητας. Το επιδιωκόμενο στο στάδιο αυτό είναι η εξακρίβωση της έντασης και του μεγέθους της αντίδρασης της Ελληνοκυπριακής και Ελληνικής κοινής γνώμης στο ενδεχόμενο κατάλυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας και την υποκατάστασή του με ένα νέο μόρφωμα στο οποίο η Άγκυρα και οι Τουρκοκύπριοι θα έχουν αυξημένες αρμοδιότητες και ισχύ. Εκτιμάται δε (από τρίτους αλλά και Ελληνοκυπρίους) ότι η επίλυση του περιουσιακού θα συμβάλει ιδιαίτερος στην εκ μέρους των Ελληνοκυπρίων αποδοχή του σχεδίου. Ωστόσο, μέχρι στιγμής, δεν έχει γίνει καμία αναφορά στην αποχώρηση των στρατευμάτων του Ατίλα και, επιπλέον, η Άγκυρα αρνείται να εγκαταλείψει την ιδιότητα της εγγυήτριας δύναμης.

1.2.3.2. Ελληνική οικονομία

Σε δηλώσεις που έκανε ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας Αχμέτ Νταβούτογλου αναφορικά με την φημολογία ότι η Τουρκία είναι πρόθυμη να συνεισφέρει στην αποπληρωμή του δανείου της Ελλάδας, δήλωσε ότι: *«Εμείς θέλουμε η Ελλάδα να είναι ισχυρή. Το Αιγαίο θέλουμε να γίνει λίμνη ειρήνης και να λυθεί το Κυπριακό. Γι' αυτό το λόγο, η Τουρκία θα είναι θετική σε κάθε είδους πρόταση συνεργασίας. Αλλά κάτι τέτοιο δεν κατέστη δυνατό λόγω των εσωτερικών συνθηκών που επικρατούν στην Ελλάδα [...] Είμαστε έτοιμοι να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να ξεπεράσει η Ελλάδα την οικονομική κρίση και ό,τι χρειάζεται στους τομείς του τουρισμού και του εμπορίου. Στο πλαίσιο αυτό, ενώπιον των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, θα μεταβούμε στη χώρα αυτή προκειμένου να πραγματοποιήσουμε το οικονομικό συμβούλιο που έχουμε σχεδιάσει, και να συζητήσουμε αντικριστά τα κοινά βήματα που μπορούμε να κάνουμε»* (Hürriyet, 1/7).

Η παραπάνω δήλωση του Τούρκου πρωθυπουργού παρερμηνεύτηκε από πολλά ειδησεογραφικά πρακτορεία. Η δήλωση εμφανίστηκε ως αν η κυβέρνηση Νταβούτογλου ήταν διατεθειμένη να εξοφλήσει μέρος του ελληνικού χρέους... Από την άλλη, το μήνυμα που στέλνει ο Νταβούτογλου θα μπορούσε να ερμηνευθεί και ως μία κατ' αρχήν θετική ανταπόκριση της Άγκυρας στο ενδεχόμενο οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας με την Αθήνα, στο πλαίσιο θεσμών και μηχανισμών που έχουν ήδη φροντίσει να δρομολογήσουν οι δύο χώρες. Ωστόσο, δεν είναι η πρώτη φορά που έχουν καταγραφεί τέτοιου είδους δηλώσεις...

1.2.3.3. Μετανάστευση

Παρά τις παραπάνω δηλώσεις, η Τουρκία προφανώς δεν εφαρμόζει τους διεθνείς κανόνες, ούτε είναι πρόθυμη να επιβάλει τον οποιοδήποτε περιορισμό ή έλεγχο στις ροές προσφύγων και μεταναστών προς την Ελλάδα. Αντιθέτως, φαίνεται πως η Τουρκία ενθαρρύνει αυτές τις ροές, καθώς δεν επιχειρεί καν να αστυνομεύσει τις παράνομες και ιδιαίτερα επικερδείς δραστηριότητες των διακινητών.

Βεβαίως ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση κινήθηκε να εφαρμόσει, ούτε η Άγκυρα άκουσε, την πρόβλεψη στα Συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής της 25^{ης} και 26^{ης} Ιουνίου 2015, πως για να αντιμετωπισθεί η ανθρωπιστική κρίση, θα προωθήσει τη συνεργασία της με την Τουρκία και χώρες στη Μέση Ανατολή, όπως το Ιράκ, η Ιορδανία και ο Λίβανος, ενώ θα οργανώσει μία διάσκεψη υψηλού επιπέδου, στην οποία θα συζητηθούν οι μεταναστευτικές προκλήσεις που θέτει η οδός των Δυτικών Βαλκανίων.⁶ Η συγκεκριμένη πρόβλεψη/απόφαση ασφαλώς αποτελεί βάση για τα επιχειρήματα της ελληνικής πλευράς και αφετηρία για περαιτέρω κινήσεις, τόσο στην ΕΕ όσο και στον ΟΗΕ.

---

⁶ <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/06/25-26/>

1.2.4. Η.Π.Α.

1.2.4.1. Συνεργασία στην αντιμετώπιση της ισλαμικής τρομοκρατίας

Στα μέσα Ιουλίου η Άγκυρα έδωσε το πράσινο φως για την χρήση των βάσεων του Ιντζιρλικ και του Ντιαρμπακίρ από τις αμερικανικές αεροπορικές δυνάμεις για τον πόλεμο κατά του Ισλαμικού Κράτους στην γειτονική Συρία (New York Times, 23/7). Η απόφαση της Άγκυρας ήρθε μετά από μια σειρά τρομοκρατικών επιθέσεων που δέχτηκε η χώρα και την κριτική που ασκήθηκε σε βάρος της για την απροθυμία της να λάβει δραστικότερα μέτρα εναντίον του Ι.Κ. Απόρροια αυτής της κατάστασης ήταν, αφενός, η Άγκυρα να αναλάβει στρατιωτική δράση εναντίον του Ι.Κ. στην Συρία, αφετέρου, να συναινέσει στην παραχώρηση των βάσεων στις Η.Π.Α., οι οποίες πίεζαν την ισλαμική κυβέρνηση της χώρας (Κ.Δ.Α.) προς αυτήν την κατεύθυνση.

Την παραχώρηση των αεροπορικών βάσεων στις Η.Π.Α. από την Τουρκία ακολούθησε, λίγες μέρες μετά, συμφωνία μεταξύ Άγκυρας και Ουάσιγκτον για την ανάληψη κοινής στρατιωτικής δράσης εναντίον του Ι.Κ. προκειμένου να δημιουργηθεί μια ελεύθερη από τις δυνάμεις του Ι.Κ. ζώνη στη Βόρεια Συρία (Independent, 28/7). Η συμφωνία δεν προβλέπει την επέμβαση του τουρκικού στρατού ξηράς στη Συρία και δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες ούτε της Άγκυρας ούτε των σύριων αντικαθεστωτικών, οι οποίοι επιδίωκαν την δημιουργία μιας απαγορευμένης ζώνης πτήσεων στη Συρία, η οποία θα σήμανε και μια συμβολική επιτυχία αυτών, κυρίως εναντίον του καθεστώτος αλ-Άσαντ (New York Times, 27/7). Επίσης τα δύο μέρη φαίνεται να διαφωνούν για το ποιες δυνάμεις θα καταλάβουν τις περιοχές που απελευθερώθηκαν από το Ι.Κ. Η Άγκυρα επιχειρεί να ενισχύσει τις δυνάμεις των Τουρκομάνων της Συρίας, προκειμένου να ελέγξουν στρατηγικής σημασίας θέσεις κατά μήκος της τουρκο-συριακής μεθορίου (Al Jazeera, 31/7).

1.2.4.2. Ν.Α.Τ.Ο. – Τουρκία

Λίγες μέρες μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα στο Σούρους η Τουρκία, βάσει του άρθρου 4 της Συνθήκης της Ουάσιγκτον, συγκάλεσε το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες διαβουλεύσεις και να ενημερωθεί η συμμαχία για την κατάσταση στη χώρα και τα μέτρα που αυτή λαμβάνει. Η Τουρκία δεν ζήτησε στρατιωτική στήριξη από την συμμαχία. Από την μεριά της η συμμαχία καταδίκασε τις τρομοκρατικές επιθέσεις και εξέφρασε την αλληλεγγύη και συμπαράστασή της στην Τουρκία (N.A.T.O., 28/7).

1.2.4.3. Απόσυρση των συστοιχιών αεράμυνας «Patriot»

Δύο μέλη του Ν.Α.Τ.Ο., η Γερμανία και οι Η.Π.Α., ανακοίνωσαν ότι θα αποσύρουν τις συστοιχίες του πυραυλικού συστήματος αεράμυνας «Patriot» που είχαν παραχωρήσει στην Τουρκία το 2013. Πρώτο το Βερολίνο ανακοίνωσε ότι δεν θα ανανεώσει την συμμετοχή της στο ΝΑΤΟϊκό σύστημα αεράμυνας στην ΝΑ Μικρά Ασία (Kahramanmaraş) στις αρχές του 2016 (Yeni Şafak, 15/8). Ο τουρκικός τύπος ερμήνευσε την στάση της Γερμανίας ως αντίδραση στα πλήγματα που κατάφερε ο τουρκικός στρατός εναντίον του Ρ.Κ.Κ. (Yeni Şafak, 17/8).

Λίγο μετά και οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν ότι δεν θα ανανεωθεί η αποστολή των δύο συστοιχιών του πυραυλικού συστήματος «Patriot» που λήγει τον Οκτώβριο. (Cumhuriyet, 16/8). Η Ουάσιγκτον δικαιολόγησε την κίνησή της αυτή λέγοντας ότι ο κίνδυνος που προερχόταν από πιθανές επιθέσεις συριακών πυραύλων έχει μειωθεί και ότι οι συστοιχίες των πυραυλικών συστημάτων θα ενισχύσουν άλλες περιοχές απειλούμενες από την Β. Κορέα και το Ιράν. Ωστόσο, οι ΗΠΑ δήλωσαν ότι είναι έτοιμες να συνεισφέρουν στην αεράμυνα της Τουρκίας σε περίπτωση που αυτό χρειαστεί. Η απόφαση απόσυρσης των συστοιχιών φαίνεται ότι ήταν ειλημμένη, αλλά η Ουάσιγκτον καθυστέρησε να την ανακοινώσει προκειμένου να αποφύγει επιπλοκές στο θέμα της παραχώρησης των αεροπορικών βάσεων εκ μέρους της Τουρκίας (New York Times, 16/8).

1.2.5. Άπω Ανατολή (Κίνα και Ινδονησία)

Στα τέλη Ιουλίου ο τούρκος Πρόεδρος Έρντογαν πραγματοποίησε περιοδεία στην Άπω Ανατολή. Συγκεκριμένα επισκέφτηκε την Κίνα και την Ινδονησία.

Πρώτη στάση της περιοδείας του τούρκου Προέδρου στην Άπω Ανατολή ήταν η Κίνα (Voice of America, 29/7). Μολονότι οι σχέσεις μεταξύ Άγκυρας και Πεκίνου ήταν τεταμένες, εξαιτίας των πρόσφατων δηλώσεων της τουρκικής ηγεσίας υπέρ των δικαιωμάτων των Ουϊγούρων στην Κίνα, η επίσκεψη του Έρντογαν διεξήχθη σε καλό κλίμα. Ο Τούρκος Πρόεδρος εξέφρασε μάλιστα την αντίθεσή του στην «τρομοκρατική» δράση των Ουϊγούρων του «Ισλαμικού Κινήματος του Ανατολικού Τουρκιστάν», η οποία βλάπτει την Κίνα – αντιπαραβάλλοντάς τους κεκαλυμμένα με τους αγωνιστές του Κουρδικού Απελευθερωτικού Κινήματος (P.K.K.) – χαρακτηρισμός που προκάλεσε αντιδράσεις εκ μέρους της τουρκικής κοινής γνώμης και της αντιπολίτευσης (Today's Zaman, 30/7).

Στις συνομιλίες πέραν των συζητήσεων για την πολιτική και οικονομική ανάπτυξη των σχέσεων, η Τουρκία άφησε να εννοηθεί ότι είναι διατεθειμένη να δεχθεί νέα βελτιωμένη πρόταση για τους κινεζικούς πυραύλους, για την απόρριψη των οποίων – ως μη συμβατό σύστημα με εκείνα του Ν.Α.Τ.Ο. – είχε δεχθεί πιέσεις από τις Η.Π.Α.

Δεύτερη στάση του Έρντογαν στην Άπω Ανατολή ήταν η Ινδονησία, μια μουσουλμανική χώρα με την οποία η Τουρκία επιθυμεί να αναπτύξει περαιτέρω σχέσεις (Hürriyet, 31/7).

2. ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

2.1. Υεμένη

Ο εμφύλιος πόλεμος στην Υεμένη μεταξύ των σιιτών Χούθι και σουνιτών καθεστωτικών συνεχίστηκε την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου με το ίδιο μένος. Τα Ηνωμένα Έθνη κατά την μεσολαβητική τους προσπάθεια κάλεσαν τα δύο εμπόλεμα μέρη να δεχτούν και να τηρήσουν δίχως όρους την εβδομαδιαία κατάπαυση του πυρός στις αρχές Ιουλίου, προκειμένου να πραγματοποιηθεί απρόσκοπτα η παράδοση της ανθρωπιστικής βοήθειας στην χώρα (AP, 9/7). Ωστόσο, η συμμαχία της οποίας ηγείται η Σαουδική Αραβία, εξαπέλυσε αεροπορικές επιθέσεις κατά θέσεων των αντικαθεστωτικών, λίγα εικοσιτετράωρα μετά την ανακοίνωση της κατάπαυσης του πυρός (AP, 11/7).

Σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε ο Αμερικανός Πρόεδρος, Μπάρακ Ομπάμα, με τον σαουδάραβα Βασιλιά, Σαλμάν, λίγες μέρες μετά την ανακατάληψη του στρατηγικής σημασίας λιμανιού του Άντεν από τον έλεγχο των αντικαθεστωτικών, του έθεσε το θέμα του άμεσου τερματισμού της σύγκρουσης. Ο αμερικανός Πρόεδρος τόνισε ότι η κυβέρνησή του δεσμεύεται να συμβάλει στην προσπάθεια δημιουργίας των απαραίτητων (στρατιωτικών) ικανοτήτων των περιφερειακών του συμμάχων, καθώς και στην καταπολέμηση των αποσταθεροποιητικών δραστηριοτήτων του Ιράν στον Περσικό Κόλπο, το οποίο εκτιμάται ότι στηρίζει το αντικαθεστωτικό κίνημα στην Υεμένη (AP, 15/7).

Η κυβερνητική παράταξη, υποστηριζόμενη από τους συμμάχους της, όπως η Σαουδική Αραβία, φάνηκε να παίρνει το προβάδισμα στην Υεμένη, ανακαταλαμβάνοντας το κυριότερο λιμάνι της χώρας, το Άντεν, και ανατρέποντας την επέλαση των αντικαθεστωτικών, οι οποίοι είχαν ισχυριστεί την «απελευθέρωση» του Άντεν (AP, 18/7). Η Σαουδική Αραβία έσπευσε να στηρίξει την ανατροπή αυτή στη Νότια Υεμένη, στέλνοντας μεταγωγικά αεροσκάφη που μετέφεραν στρατιωτικό

εξοπλισμό για τις ανάγκες των καθεστωτικών δυνάμεων, ενώ τεχνικό κλιμάκιο των Η.Α.Ε. προέβη σε επιδιορθώσεις στον χώρο του αεροδρομίου. Έτσι, σημειώθηκε ένα πρώτο βήμα για την δημιουργία αεροδιαδρόμου για παροχή εφοδίων στην Νότια Υεμένη (ΑΡ, 22/7)

Οι πολεμικές επιχειρήσεις μεταξύ των δύο στρατοπέδων είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια μεγάλου αριθμού πολιτών, γεγονός που οδήγησε τον αυτοεξόριστο Πρόεδρο της Υεμένης Χαντί να ζητήσει από την συμμαχία της οποίας ηγείται η Σαουδική Αραβία, να προβεί σε παύση των βομβαρδισμών, σεβόμενη την ανακωχή (ΑΡ, 25/7). Εντούτοις, τα Ηνωμένα Έθνη ανακοίνωσαν ότι καμία από τις μαχόμενες πλευρές δεν σεβάστηκε την ανακωχή προκειμένου να ανοίξει ο δρόμος για την απαραίτητη ανθρωπιστική βοήθεια (ΑΡ, 29/7).

Από τις αρχές Αυγούστου το κυβερνητικό στρατόπεδο υπό την υποστήριξη του αραβικού συνασπισμού φάνηκε να επιβάλλεται στους αντικαθεστωτικούς. Η τάση αυτή επιβεβαιώθηκε από μια συμβολική κίνηση, την επιστροφή στη χώρα του αυτοεξόριστου πρωθυπουργού Χαλέντ Μπακά, ο οποίος είχε καταφύγει στο Ριάντ με τον Πρόεδρο Χαντί (ΑΡ, 1/8). Η σημαντικότερη όμως εξέλιξη υπήρξε η ανακατάληψη της στρατιωτικής βάσης «Αλ-Ανάντ», η σημαντικότερη βάση στην Νότια Υεμένη, από τις κυβερνητικές δυνάμεις στις αρχές του μήνα (ΑΡ, 4/8). Οι στρατιωτικές επιτυχίες του κυβερνητικού στρατοπέδου συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του Αυγούστου (ανακατάληψη πρωτεύουσας της επαρχίας Νότιο Σάμπουα, κ.λπ.)

Η στρατιωτική αντιπαράθεση μεταξύ αντικυβερνητικών Χούθι και καθεστωτικών δυνάμεων είχε ως αποτέλεσμα την επιδείνωση των ήδη κακών συνθηκών διαβίωσης των πολιτών της Υεμένης, η οποία είναι μία από τις φτωχότερες του αραβικού κόσμου. Τα Ηνωμένα Έθνη από την μεριά τους ανακήρυξαν την χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης κατατάσσοντάς την μαζί με το Νότιο Σουδάν, τη Συρία και το Ιράκ (ΑΡ, 20/8).

2.2. Ιράν

2.2.1. Συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα

Οι συνομιλίες μεταξύ της Τεχεράνης και της διεθνούς ομάδας διαμεσολαβητών, οι οποίες είχαν σημειώσει σημαντική πρόοδο στα τέλη Ιουνίου, έφτασαν σε τελικό στάδιο με την αποδοχή του ιρανικού προγράμματος από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, στα μέσα Ιουλίου. Η συμφωνία που επετεύχθη προβλέπει ότι το Ιράν θα περιορίσει το πυρηνικό του πρόγραμμα, το οποίο οι δυτικές χώρες υποψιάζονται ότι χρησιμοποιείται για την κατασκευή βόμβας. Σε αντάλλαγμα, η Ε.Ε. και οι Η.Π.Α. θα χαλαρώσουν τις οικονομικές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στο Ιράν. Ωστόσο, οι κυρώσεις δεν θα αρθούν έως ότου η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας επιβεβαιώσει την πρόοδο του Ιράν προς την κατεύθυνση που προβλέπεται στην συμφωνία (AP, 20/7).

Σε μια πολύ κρίσιμη στιγμή, πλησιάζοντας στην επικύρωση της συμφωνίας, το Ιράν δέχθηκε πιέσεις για τις δραστηριότητές του στην περιοχή Παρτσίν. Σύμφωνα με αμερικανική δεξαμενή σκέψης με έδρα την Ουάσιγκτον (ISIS), δορυφορικές εικόνες ιρανικού στρατιωτικού συγκροτήματος στο Παρτσίν, θα μπορούσαν να αποτελέσουν τεκμήριο για σημαντική δραστηριότητα πριν τις επιθεωρήσεις (ISIS, 5-7/8). Η Τεχεράνη απέρριψε τις κατηγορίες, ενώ η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας ανακοίνωσε, προς τα τέλη του μήνα, πως το Ιράν είναι συνεργάσιμο και παρέχει τα απαραίτητα στοιχεία αναφορικά με το πυρηνικό του πρόγραμμα (AP, 27/8).

2.2.2. Αντίδραση των αραβικών κρατών του Περσικού Κόλπου

Η συμφωνία για τα πυρηνικά του Ιράν προκάλεσε την αντίδραση των αραβικών χωρών του Περσικού Κόλπου – όπως και του Ισραήλ. Ο Υπουργός Αμύνης των Η.Π.Α. Άστον Κάρτερ μετέβη στην περιοχή προκειμένου να διεξάγει κατ' ιδίαν συνομιλίες με τους συμμάχους, στα μέσα Ιουλίου (AFP, 21/7). Η απάντηση του

σαουδάραβα Βασιλιά, Σαλμάν, ήταν αναπάντεχα θετική, σε αντίθεση με εκείνη του Ισραηλινού πρωθυπουργού, η οποία προηγήθηκε.

2.2.3. Αντίδραση του Ισραήλ

Ο Νετανιάχου χαρακτήρισε τη συμφωνία ως «ιστορικό λάθος» (AFP, AP, 22/7).⁷ Το Ισραήλ κινείται διεθνώς καταγγέλλοντας τη συμφωνία, ενώ ταυτοχρόνως κάνει κινήσεις στη σκακιέρα της ισορροπίας ισχύος της περιοχής. Ο ισραηλινός Υπουργός Άμυνας είχε επισκεφθεί την Ινδία για να κλείσει συμφωνία στα εξοπλιστικά (Φεβρουάριος 2015) και τον Ιούλιο ανακοινώθηκε ότι ο Πρωθυπουργός της Ινδίας θα επισκεφθεί τον Φεβρουάριο 2016 το Ισραήλ. Προηγουμένως, στον ΟΗΕ, η Ινδία δεν είχε ψηφίσει κατά του Ισραήλ στο θέμα των Παλαιστινίων της Γάζας και, για πρώτη φορά στην ιστορία, απείχε της ψηφοφορίας.⁸

Παράλληλα, το Ισραήλ – που σύμφωνα με εκτιμήσεις δεν θεωρεί ότι το Ισλαμικό Κράτος συνιστά για το ίδιο στρατηγικό κίνδυνο – κινείται και προς την κατεύθυνση της Σαουδικής Αραβίας, με την οποία διατηρούσε διακριτικά επαφές. Δεν είναι τυχαία η διεξαγωγή συνεδρίου προσεχώς (Σεπτέμβριο) από το κέντρο στρατηγικών μελετών Begin-Sadat αναφορικά με τις σχέσεις των δύο κρατών.

2.3. Αίγυπτος

Επίσκεψη Τζον Κέρι (1/8)

Την Αίγυπτο επισκέφτηκε ο αμερικανός Υπουργός Εξωτερικών, Τζον Κέρι, προκειμένου να αναθερμάνει τον «στρατηγικό διάλογο» μεταξύ των δύο χωρών. Ο αμερικανός Υπουργός συζήτησε με τον ομόλογό του θέματα κοινού συμφέροντος και ασφάλειας. Υπενθυμίζεται ότι λίγες μέρες νωρίτερα οι Η.Π.Α. παρέδωσαν 8 μαχητικά F-16, ως μέρος ευρύτερου πακέτου βοήθειας προς το Κάιρο,

⁷ Βλ. τα κατά της συμφωνίας επιχειρήματα του Ισραήλ στο κείμενο του Καθηγητή Efraim Inbar, BESA Center, <http://besacenter.org/perspectives-papers/six-strikes-against-the-nuclear-deal-with-iran/>

⁸ Βλ. σχετική ανάλυση: <http://besacenter.org/wp-content/uploads/2015/08/India-Israel-ties-Inbar-Efraim-PP-304-6-Aug-2015.pdf>

προκειμένου αυτό να αποκτήσει τις απαραίτητες στρατιωτικές ικανότητες. Ο Κέρι τόνισε την ανάγκη ανάπτυξης των διμερών οικονομικών σχέσεων, καθώς και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην χώρα.

Η επίσκεψη του αμερικανού Υπουργού Εξωτερικών στο Κάιρο σηματοδοτεί την αμερικανο-αιγυπτιακή προσέγγιση, η οποία διεκόπη μετά την εκδήλωση της «Αραβικής Άνοιξης» στην Αίγυπτο και όσα επακολούθησαν στην εσωτερική πολιτική σκηνή της χώρας μετά το 2011. Η θετική στάση της Ουάσιγκτον απέναντι στο Κάιρο συνδέεται με τις ανησυχίες της υπερδύναμης για το ενδεχόμενο περαιτέρω αποσταθεροποίησης στην περιοχή.

Εγκαινία της νέας διώρυγας του Σουέζ (5/8)

Στις αρχές Αυγούστου, η Αίγυπτος, με μια μεγαλειώδη τελετή, εγκαινίασε την νέα διώρυγα του Σουέζ. Στην πραγματικότητα πρόκειται για την προέκταση/επέκταση τμήματος της υφιστάμενης διώρυγας, η οποία εφεξής θα επιτρέψει την αύξηση των διελεύσεων των εμπορικών πλοίων και δεξαμενόπλοιων. Το επίτευγμα αυτό αναμένεται να ενισχύσει σημαντικά την οικονομία της χώρας, καθώς, στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνισμού, θα καταστήσει τη διαδρομή μέσω της διώρυγας πιο ελκυστική σε σχέση με άλλες.

Εξαγορά της «Τράπεζας Πειραιώς Αιγύπτου»

Η Κετρική Τράπεζα της Αιγύπτου έδωσε το πράσινο φως για την εξαγορά του 98,5% της Τράπεζας Πειραιώς στην Αίγυπτο από την τράπεζα αλ-Αχλι του Κουβέιτ (Ασουάτ Μασρῆα, 5/8). Σύμφωνα με το δημοσίευμα, η τράπεζα του Κουβέιτ είχε ανακοινώσει τον Ιούνιο ότι η εξαγορά θα κόστιζε 150 εκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α..

Εκλογές

Το καθεστώς της Αιγύπτου υποσχέθηκε την διεξαγωγή εκλογών εντός του Οκτωβρίου, ανακοίνωση που αναμενόταν με ανυπομονησία από τις πολιτικές δυνάμεις της χώρας. Υπενθυμίζεται ότι η Αίγυπτος δεν έχει επί του παρόντος

Εθνοσυνέλευση, καθώς έχει διαλυθεί προ τριετίας από τον Αιγυπτιακό στρατό, ο οποίος επενέβη στην πολιτική σκηνή της χώρας. Οι εκλογές θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην μείωση της έντασης και την έναρξη μιας ελεγχόμενης πορείας προς τον εκδημοκρατισμό του συστήματος.

2.4. Συρία - Ισλαμικό Κράτος

Στα τέλη Ιουλίου το Μέτωπο αν-Νούσρα, το οποίο είναι ένας από τους πιο ισχυρούς αντικαθεστωτικούς σχηματισμούς με διασυνδέσεις στο δίκτυο της αλ-Κάιντα, φέρεται να έχει επιτεθεί σε δυνάμεις αντικαθεστωτικών στη Νότια Συρία. Αναφορές στα δημοσιεύματα αποκαλύπτουν ότι το Μέτωπο αν-Νούσρα επιτέθηκε σε ομάδα αντικαθεστωτικών, η οποία εκπαιδεύτηκε πρόσφατα από τις Η.Π.Α. και την Τουρκία, και ότι συνέλαβε τον επικεφαλής της ομάδας (Today's Zaman, 31/7). Η Ουάσιγκτον, ωστόσο, διέψευσε το γεγονός.

Το Ισλαμικό Κράτος κατέλαβε επιπλέον περιοχές ιστορικής και στρατηγικής αξίας στην Συρία και το Ιράκ. Κατά την κατάληψη των περιοχών αυτών προέβη σε βανδαλισμούς. Μια τέτοια περίπτωση ήταν η ευρύτερη περιοχή της αρχαίας Παλμύρας στη Συρία, καταστρέφοντας αρχαιολογικά μνημεία ανεκτίμητης αξίας, στα τέλη Αυγούστου. Το Ι.Κ. ανατίναξε σε διάστημα λίγων εβδομάδων πρώτα τον ναό Μπαάλ Σαμίν, ρωμαϊκής εποχής, και στη συνέχεια τον ναό Μπέλ (Al Jazeera, 31/8). Οι καταστροφές αυτές, σύμφωνα με εκτιμήσεις, έχουν ως στόχο να συγκαλύψουν την πώληση αρχαιολογικών θησαυρών.

Πέραν αυτών, έχει ανοίξει συζήτηση στη Δύση για το αν και κατά πόσο το Ισλαμικό Κράτος μπορεί να έχει στη διάθεσή του όπλα μαζικής καταστροφής. Ο προβληματισμός αυτός, ως ανεπίσημη γνώμη, εκφράστηκε από αρθρογράφο και σε ιστοσελίδα του NATO.⁹

---

⁹http://www.nato.int/docu/review/2015/Also-in-2015/ISIL-Nuclear-Chemical-Threat-Iraq-Syria/EN/index.htm?utm_medium=email&utm_campaign=NATO+Review+Could+ISIL+go+nuclear&utm_content=NATO+Review+Could+ISIL+go+nuclear+CID_ba3593757ab6c5ba

3. ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Εσωτερική πολιτική σκηνή της Τουρκίας

- Οι συνομιλίες των κομμάτων για τον σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού απέβησαν **άκαρπες** λόγω της μεταξύ τους αντιπαράθεσης.
- Η αδυναμία της πολιτικής ηγεσίας να αναδείξει κυβέρνηση συνασπισμού είχε ως αποτέλεσμα να καλλιεργηθεί ένα κλίμα **έντασης**, το οποίο κατευθύνθηκε εναντίον του κουρδικού στοιχείου, το οποίο υπολογίζεται ότι θα ωφελήσει το Κ.Δ.Α. στις προσεχείς εκλογές.
- Αναμένεται **περαιτέρω ένταση** με τις κουρδικές ένοπλες ομάδες. Η όποια αποκλιμάκωση μπορεί να συμβεί, υπό προϋποθέσεις, μετά τις εκλογές (και, κατά εκτιμήσεις τούρκου αρθρογράφου, με επανεμφάνιση Οτσαλάν¹⁰).
- Η πρόσκληση για συμμετοχή στελεχών της αντιπολίτευσης στην υπηρεσιακή κυβέρνηση Νταβούτογλου στόχο έχει την μείωση του πολιτικού κόστους της διακυβέρνησης σε τόσο δύσκολη συγκυρία.
- Οι κρίσεις στις Τ.Ε.Δ. ανέδειξαν νέο Αρχηγό Γενικού Επιτελείου.
- Οι προβλέψεις των διεθνών οικονομικών θεσμών για την πορεία της τουρκικής οικονομίας **δεν είναι αισιόδοξες**. Η σύμφωνα με εκτιμήσεις **επιδεινώση** των πολιτικών εξελίξεων στο εσωτερικό και το εξωτερικό¹¹ αναμένεται να επιδεινώσουν (και) την οικονομική κατάσταση.

Εξωτερική Πολιτική Τουρκίας

- Η Τουρκία εγκαινίασε αεροπορικές επιθέσεις εναντίον του Ισλαμικού Κράτους στη Συρία, πλήττοντας, ωστόσο, ως επί το πλείστον, στόχους του Κουρδικού Απελευθερωτικού Κινήματος (Ρ.Κ.Κ.).
- Η Τουρκία εμφανίσθηκε να δέχεται με ικανοποίηση τη συμφωνία για τα πυρηνικά του Ιράν.

---

¹⁰ Βλ. http://www.todayszaman.com/columnist/emre-uslu/ocalan-and-erdogan-will-spike-demirtass-guns_395189.html

¹¹ Βλ. http://www.huffingtonpost.com/david-l-phillips/turkeys-dark-future_b_7906588.html

- Η Άγκυρα δεν έδειξε ενδιαφέρον στις ρωσικές προτάσεις για σύμπραξη εναντίον του Ισλαμικού Κράτους.
- Η ρουμανική κοινή γνώμη **αντέδρασε** στο σχέδιο της Άγκυρας για κατασκευή γιγαντιαίων διαστάσεων τεμένους στο Βουκουρέστι.
- Η ισλαμική ηγεσία της Τουρκίας δήλωσε «πρόθυμη» να συνεργαστεί με την Ελλάδα για να αναπτύξει κοινά επιχειρηματικά σχέδια.
- Η αποκάλυψη των σχεδίων για την «επίλυση του Κυπριακού», τα οποία δρομολογούν ένα νέο «Σχέδιο Ανάν», αποσκοπούν στον έλεγχο των αντιστάσεων της ελληνοκυπριακής κοινής γνώμης.
- Η σύμπραξη της Άγκυρας με την Ουάσιγκτον εναντίον του Ισλαμικού Κράτους **δεν ικανοποιεί** την πρώτη, η οποία επιμένει στην δράση εναντίον του καθεστώτος αλ-Άσαντ και εναντίον των Κούρδων (οι οποίοι πλέον διαθέτουν υποστηρικτές στη Δύση).
- Η Τουρκία αναμένεται να εμπλακεί αλλά και να **εγκλωβισθεί** περισσότερο στη Συρία.
- Η **απόσυρση** των γερμανικών και αμερικανικών συστοιχιών αεράμυνας Patriot από την Ν.Α. Τουρκία αιφνιδίασε και εξέθεσε την Άγκυρα.
- Η περιοδεία του Έρντογαν στην Άπω Ανατολή είχε απρόοπτα. Η δηλώσεις του στην Κίνα περί «τρομοκρατών» του «Ισλαμικού Κινήματος του Ανατολικού Τουρκεστάν» προκάλεσαν αντιδράσεις στην Τουρκία.
- Η Τουρκία ενθαρρύνει την μετακίνηση προσφύγων και οικονομικών μεταναστών προς την Ελλάδα, χωρίς, από την πλευρά μας, να έχουν χρησιμοποιηθεί όλες οι προσφερόμενες διπλωματικές επιλογές και δυνατότητες.

Μέση Ανατολή

- Οι ισορροπίες στον εμφύλιο στην Υεμένη κλίνουν προς την μεριά των Σουνιτών, χάρη στην επέμβαση του συνασπισμού του οποίου ηγείται η

Σαουδική Αραβία. Ωστόσο, η κατάσταση δεν φαίνεται να σταθεροποιείται σύντομα.

- Η εξεύρεση λύσης στα πυρηνικά του Ιράν ανοίγει τον δρόμο στην ομαλοποίηση των σχέσεων μεταξύ Τεχεράνης και Δύσης, με προοπτική **αύξησης επιρροών** στα ανατολικά του Ιράκ.
- Η στάση των Η.Π.Α. στο θέμα των πυρηνικών δυσαρέστησε τόσο τις Αραβικές χώρες του Περσικού Κόλπου όσο και το Ισραήλ, καθώς αισθάνονται απειλούμενα από την Τεχεράνη και καταγράφουν σχετικές απώλειες.
- Οι εν λόγω εξελίξεις, **υπό προϋποθέσεις**, μπορεί να δημιουργήσουν **συμφέρουσες** για την Ελλάδα συνθήκες και ευκαιρίες.
- Η επίσκεψη του Τζον Κέρι στην Αίγυπτο σηματοδότησε μια **περίοδο προσέγγισης** των αμερικανο-αιγυπτιακών σχέσεων μετά το 2011.
- Η προέκταση της διώρυγας του Σουέζ, μεσοπρόθεσμα θα συνεισφέρει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, αλλά και **στην περαιτέρω αναβάθμιση** των ελληνικών λιμανιών.
- Η δράση του Ισλαμικού Κράτους στην Παλμύρα ήταν καταστροφική για μνημεία ανεκτίμητης αξίας. Η καταδίκη της καταστροφής της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς πρέπει να είναι κάθετη και σαφής.

* * * * *